

Småföretags- barometern

Västernorrlands län

Juni 2021

Ett samarbete mellan:

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

INNEHÅLL

Om Småföretagsbarometern	3
Nettotal och konjunkturindikatorn	3
Sammanfattning av konjunkturläget i Västernorrlands län	4
Konjunkturutvecklingen i Sverige och näringslivet i Västernorrlands län	5
Näringslivet i Västernorrlands län.....	6
Småföretagsbarometern – Västernorrlands län.....	7
Konjunkturindikatorn	7
Sysselsättning.....	9
Omsättning	12
Lönsamhetsutvecklingen.....	13
Expansionsutsikter och hinder för expansion.....	15
Slutsatser	17

OM SMÅFÖRETAGSBAROMETERN

Småföretagsbarometern är i första hand en konjunkturenkät som redovisar hur Sveriges småföretag uppfattar det ekonomiska läget och deras förväntningar på utvecklingen de kommande 12 månaderna. Underlaget utgörs av intervjuer med företagare som har minst en och högst 49 anställda. Det är alltså företagarnas personliga uppfattning om konjunkturläget som kommer till uttryck i den redovisade indikatorn för konjunkturen.

Småföretagsbarometern är Sveriges största konjunkturundersökning inriktad speciellt på småföretagskonjunkturen och har genomförts sedan 1985. Undersökningen omfattar 4 000 företag i det privata näringslivet med 1–49 anställda. Urvalet motsvarar totalt över 473 000 privata företag fördelade över hela landet. Storleken på urvalet och antalet respondenter gör att svaren kan delas upp geografiskt så att vi kan mäta skillnader i konjunkturuppfattning hos Sveriges småföretag i samtliga län.

Småföretagsbarometern produceras i samverkan mellan Företagarna, Sparbankernas Riksförbund och Swedbank. Vid genomförandet av intervjuerna har Novus medverkat. Det är vår förhoppning att Småföretagsbarometern på ett positivt sätt ska bidra till att öka kunskapen om och insikten kring de små och växande företagens betydelse för den svenska ekonomin.

företagarna

Sparbankernas
Riksförbund

Swedbank

Nettotal och konjunkturindikatorn

För att underlätta snabba svar ställs frågorna så att de kan besvaras utan hjälp av bokföring och statistik.

- a. Ja/nej
- b. Större, oförändrad eller mindre

Småföretagsbarometerens konjunkturindikator baseras på **nettotal** där svaren räknas om till procentandelar. Skillnaden mellan procentandelen positiva svar och procentandelen negativa svar benämns nettotal. Ett värde mindre än noll betyder kontraktion, medan ett värde över noll betyder expansion. Nettotalet visar alltså hur snabbt tillväxten förändras, snarare än en absolut nivå.

Sedan adderas nettotalet för *syssetsättning, orderingång och omsättning*. Summan av dessa nettotal bildar småföretagens **konjunkturindikator**.

SAMMANFATTNING AV KONJUNKTURLÄGET I VÄSTERNORRLANDS LÄN

- **Småföretagskonjunkturen** i Västernorrland har försämrats under det senaste året, men länet har trots detta en högre konjunkturindikator än riksgenomsnittet. Trots länets jämförelsevis milda nedgång är dock länets konjunkturindikator på sin lägsta nivå sedan finanskrisen 2008 – 2009. Företagens prognoser för det kommande året är dock mycket optimistiska, med en kraftigt uppgång av konjunkturindikatorn som följd.
- **Sysselsättningstillväxten** i de västernorrländska företagen har mattats under det senaste året och länet har en negativ tillväxttakt. Det innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka under året som gått än andelen företag som har utökat den. Sysselsättningsutvecklingen ligger under riksgenomsnittet. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner är småföretagen positiva om sysselsättningsutvecklingen för de kommande tolv månaderna, med förväntningar om en kraftig uppgång.
- **Tillväxttakten för orderingången** i länets företag har mattats av under de senaste tolv månaderna, men Västernorrland placerar sig trots det över rikssnittet. Prognosen för de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång.
- **Omsättningstillväxten** i Västernorrlands län har mattats av under det senaste året, men utvecklingen har varit starkare än riksgenomsnittet. Företagen förväntar sig en ökad tillväxttakt under de kommande tolv månaderna.
- **Företagens lönsamhetstillväxt** har mattats av, men nedgången har varit något lägre än för rikssnittet. På ett års sikt förväntas lönsamhetens tillväxttakt i länets företag öka kraftigt.
- I Västernorrland anser 59 procent av företagen att de har **goda utsikter att expandera** på sikt, jämfört med riksgenomsnittets 67 procent. Nio av tio företag i länet vill växa.
- Det främsta **tillväxthindret** hos företagen i Västernorrlands län är bristen på lämplig arbetskraft. Svag efterfrågan av företagens varor och tjänster är ett betydligt större hinder för tillväxt än i tidigare mätningar.

KONJUNKTURUTVECKLINGEN I SVERIGE OCH NÄRINGSLIVET I VÄSTERNORRLANDS LÄN

Landets småföretag med 1–49 anställda har drabbats hårt av coronapandemin samtidigt som tillväxten föll rejält både i Sverige och omvärlden. Att konjunkturen skulle vika kraftigt nedåt förutsågs dock i fjolårets Småföretagsbarometer. Årets undersökning visar att konjunkturindikatorn föll till minus 15 jämfört med fjolårets utfall på 37. Det är den lägsta nivån i barometerns 35-åriga historia och visar på en kraftig konjunkturförsvagning under de senaste tolv månaderna. Nedgången blev dock inte lika djup som företagarna befarade ifjol då konjunkturindikatorn förväntades falla till minus 20. Det är framför allt en mildare nedgång i ordergång och omsättning som dämpade fallet medan sysselsättningen utvecklades betydligt svagare än förväntat. Företagens uppfattning om konjunkturen har gradvis blivit mindre negativ under undersökningsperioden, veckorna 10–16. Det betyder att konjunkturindikatorn steg under andra hälften av undersökningsperioden. I en delrapport vecka 13 noterades konjunkturindikatorn till minus 19, därefter har alltså uppfattningen om läget gradvis ljusnat om än från låga nivåer.

Tillväxtutsikterna för småföretagen ser betydligt mer gynnsamma ut än för ett år sedan. Här kan nämnas den ökade vaccineringen mot covid-19 och på sikt färre restriktioner, som framför allt gynnar de kontaktnära branscherna. Även finans- och penningpolitiken förväntas vara fortsatt stödjande under det närmaste året. Småföretagen förutser en stark återhämtning av konjunkturen under de närmaste tolv månaderna efter ett dramatiskt år. Den samlade konjunkturindikatorn förväntas stiga till 89. Det är den högsta nivån sedan 2011, drivet av en ökad ordergång och omsättning, även sysselsättningen väntas ta fart igen efter att ha minskat under det senaste året.

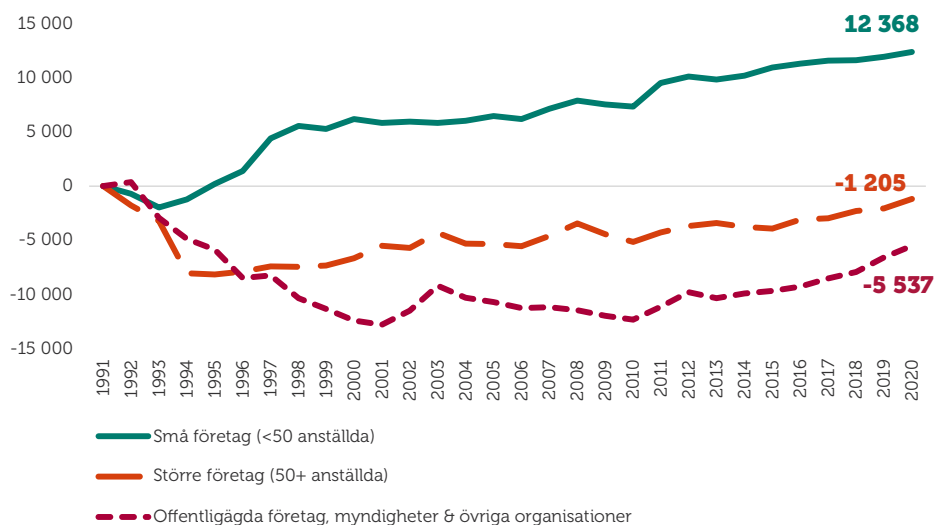
De mest expansiva framtidsplanerna finns i de större företagen, fler än 20 anställda, där den förväntade konjunkturindikatorn noteras till 148 följt av 122 för företag med 5–9 anställda och 80 i företagsgruppen med minst antal anställda (1–4 anställda). Undersökningen visar också att företag som bedriver utrikeshandel (export och/eller import) är mer optimistiska än de som inte har någon kommersiell handel med omvärlden.

Näringslivet i Västernorrlands län

Basen för näringslivet i Västernorrland är tillverkningsindustrin med relaterade verksamheter. Förhållandevis många företag är verksamma i vad som traditionellt anses vara basnäringar, så som skogsindustrin, eller andra råvarubaserade näringsgrenar. Byggindustri, detaljhandel och företags-tjänster, liksom logistik- och transportsektorn är viktiga för länets sysselsättning. De stora och mellanstora företagen är fortsatt viktiga både som arbetsgivare och som beställare av tjänster och varor från småföretagen i länet. De mellanstora företagen bidrar även till ökad sysselsättning och tillväxt, samtidigt som denna näringslivsstruktur blir relativt sårbar för internationella och inhemska konjunktursvängningar. Västernorrland har en god branschbredd jämfört med många andra län. En utveckling av fler branscher än de traditionellt starka behövs dock för att minska sårbarheten vid konjunktursvängningar. Bland annat behövs bättre möjligheter för mindre företag att växa och expandera. Detta förutsätter en god infrastruktur liksom ett brett samarbete mellan näringsliv, kommuner och andra organisationer. Dialogen med och inom näringslivet är viktig för att stärka näringslivets framtida förutsättningar.

Figur 1 visar att de mindre, växande företagen står för sysselsättningstillväxten i Västernorrlands län. Även antalet sysselsatta i den offentliga sektorn har vuxit under de senaste åren, dock mer marginellt.

Figur 1 Tillväxt av jobb i Västernorrlands län sedan 1990 (källa: SCB) ¹

¹ Arbetsställen utan anställda räknas som 1 jobb. Sektorn jordbruk, skogsbruk & fiske, samt juridiska former så som bostadsrättsföreningar, kommuner och dödsbon exkluderas.

SMÅFÖRETAGSBAROMETERN – VÄSTERNORRLANDS LÄN

Konjunkturindikatorn

I Småföretagsbarometern redovisar vi Västernorrland läns utveckling vad gäller sysselsättning, ordergång och omsättning för att få en bild över konjunkturläget i länet. Genom att addera netttotalen för dessa tre faktorer får vi konjunkturindikatorn för småföretagen i länet.

Konjunkturindikatorn i Västernorrland har historiskt sett legat i linje med rikssnittet men figur 2 visar en avvikelse från rikets utvecklingskurva 1997 – 1998 samt att den ekonomiska krisen 2008 – 2009 slog något hårdare i länet än i riket som helhet. Från att år 2007 nått ett netttotal på 127, bottnade index 2009 med ett värde på -24 (se figur 2).

I 2020 års mätning var det sammanvägda nettotalet för konjunkturindikatorn i länet 35 och Västernorrland läns konjunkturläge var svagare än i riket som helhet (netttotal 37). Årets netttotal är -4 vilket därmed visar på ett kraftigt försämrat konjunkturläge i länet under de senaste tolv månaderna, ett tapp på totalt 39 indexenheter. För fjärde året i rad har konjunkturläget för småföretagen i Västernorrland minskat och länet har sitt lägsta netttotal sedan finanskrisen 2008 – 2009. Motsvarande netttotal för riket som helhet är -15, vilket innebär att Västernorrland dock placerar sig över rikssnittet (se figur 3)

Även om företagens historiskt låga förväntningar i fjolårets rapport har införlivats blev utfallet av årets konjunkturindikator något mer positiv än företagens prognoser. Stor oro och ovisshet kring spridningen av covid-19 och dess effekter på företagande och svensk ekonomi resulterade i att företagen i fjolårets rapport trodde på en negativ tillväxttakt till ett netttotal på -7.

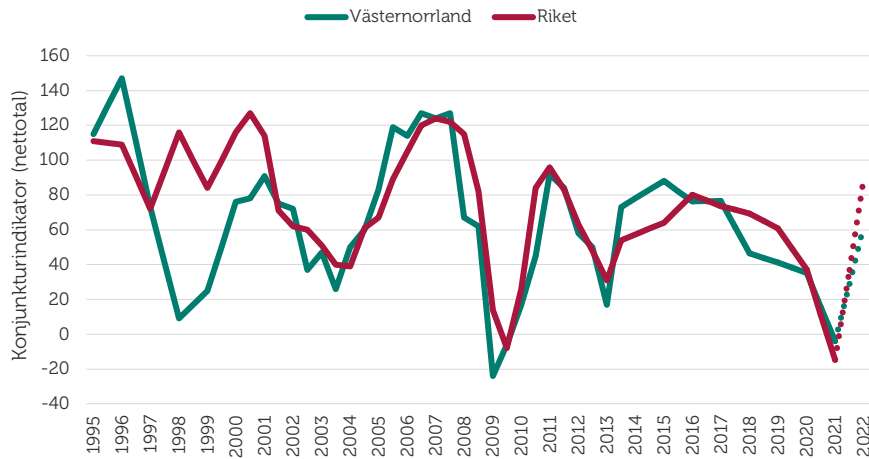
Efter mer än ett år med coronapandemin är företagens förväntningar för det kommande året mycket optimistiska. Deras sammanvägda prognoser gällande sysselsättning, ordergång och omsättning visar en kraftig uppgång till en konjunkturindikator på nettotalet 62. Ett sådant utfall skulle innebära en uppgång med 69 indexenheter jämfört med resultatet för årets mätning. Motsvarande utveckling för rikssnittet är ett förväntat netttotal på 89. Vaccineringen mot covid-19, fortsatta finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Konjunkturen beskriver den makroekonomiska utvecklingen, alltså det allmänna ekonomiska läget i en ekonomi. Framförallt omfattar begreppet arbetslöshet, inflation och tillväxt. När man talar om konjunktur brukar man tala om hög- eller lågkonjunktur beroende på konjunkturcykeln. En konjunkturcykel är vanligtvis mellan tre till åtta år.

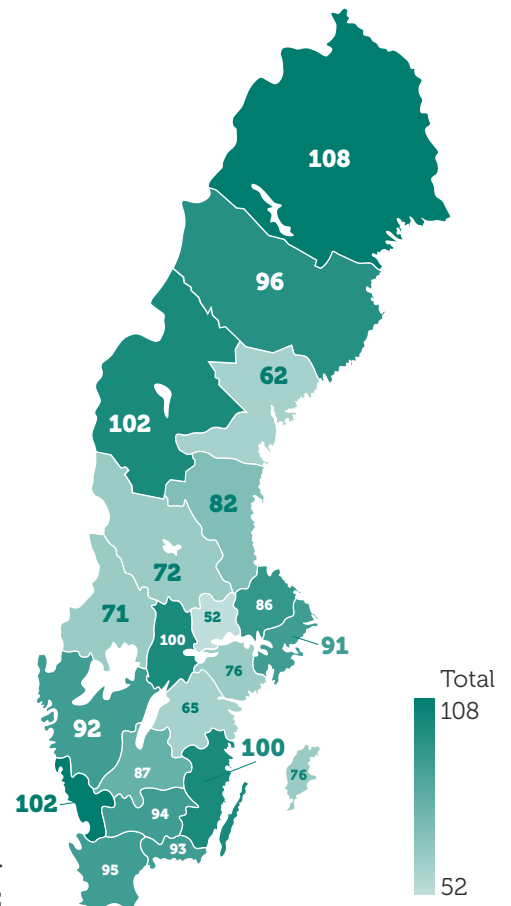
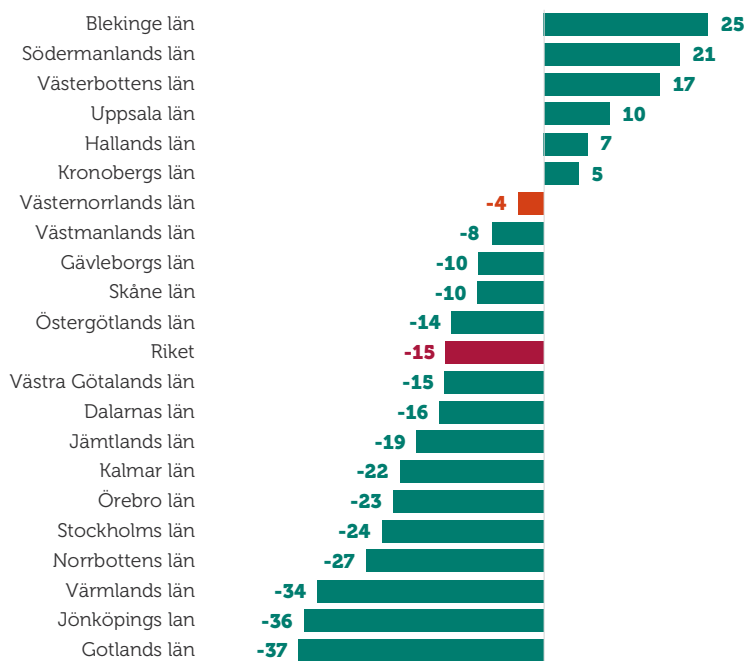
Högkonjunktur är när näringslivet har fullt upp med att producera och leverera varor eller tjänster. Det betyder att arbetslösheten är låg och att investeringarna ökar.

Lågkonjunktur är när efterfrågan på varor och tjänster är mindre än det som produceras. När företagen upplever minskad efterfråga på varor eller tjänster, kan de tvingas dra ner på personal och avstå nyinvesteringar. Det betyder att arbetslösheten ökar och investeringar minskar.

Figur 2 Sammanlagd konjunkturindikator; sysselsättning, ordergång och omsättning (nettotal) i Västernorrlands län och riket 1995–2021

Figur 3 Länsfördelning runt riksgenomsnittet av sammanlagd konjunkturindikator (nettotal) 2021

Figur 4 Konjunkturindikator (nettotal) prognos 2022

Sysselsättning

Sysselsättningsutvecklingen i Västernorrlands län har haft en avmattad tillväxttakt under de senaste tolv månaderna. Totalt har 11 procent av företagen i länet ökat sin personalstyrka medan 17 procent har minskat den. Detta resulterar i ett nettotal på -6, vilket ska jämföras med nettotalet noll i fjolårets rapport. Att sysselsättningsstillväxten är på en negativ nivå innebär att det är en större andel företag som minskat sin personalstyrka än andelen företag som utökat antalet anställda i verksamheten under det senaste året. Motsvarande utveckling för rikssnittet har också varit vikande till ett nettotal på -4.

Sysselsättning mäter hur många som har jobb. Att vara i arbete kan vara som anställd, egen företagare eller att på annat sätt arbeta heltid eller deltid. Ett nettotal över noll betyder att andelen företag som ökat sysselsättningen är större än andelen företag som minskat sysselsättningen, det vill säga att sysselsättningen totalt sett ökar i landets småföretag.

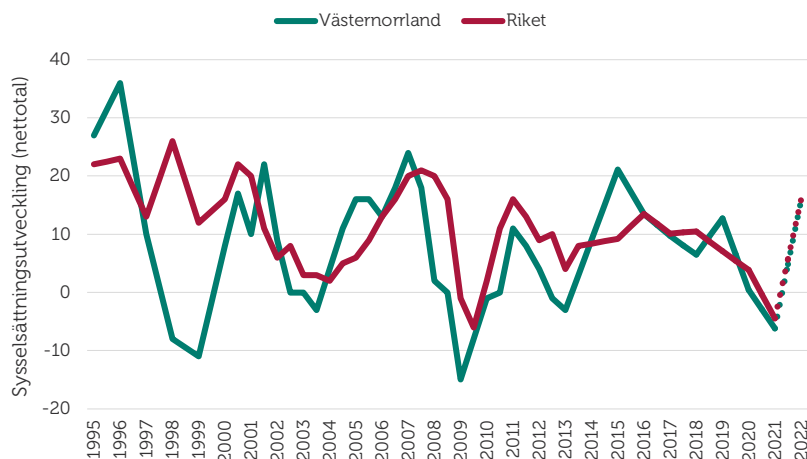
Utfallet blev en sämre tillväxttakt än vad företagen förväntade sig förra året. Då var prognosen att sysselsättningsutvecklingen skulle mattas av till ett nettotal på 3. Coronapandemin och efterföljande restriktioner för att minska smittspridningen har drabbat näringslivet hårt. Särskilt besöksnäring och konsumentnära företag men även industri- och tillverkningssektorn har upplevt stopp av produktion och leveranser till följd av pandemin, vilket har gett avtryck i småföretagens sysselsättningsutveckling.

Krisen är ännu inte över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Trots osäkerhet kring pandemin med risk för ytterligare eller långvariga restriktioner för att begränsa smittspridningen är de positiva om sysselsättningsutvecklingen för kommande tolv månader. Förväntningarna för det kommande året visar på en ökad tillväxttakt av sysselsättningen bland småföretagen i länet. Nettotalet förväntas hamna på 16, vilket skulle innebära en kraftig återhämtning av företagets sysselsättnings-tillväxt. Företagen i länets förväntningar är på samma nivå som rikssnittet.

Det kan vara värt att notera att småföretagens optimistiska anställningsplaner till viss del speglar den djupa kris som många företag befunnit sig i, med personalneddragning och permitteringar som följd. Optimismen i årets undersökning är därmed delvis en återgång till mer normala förhållanden, vilket innebär att anställningsplanerna till stor del kan tolkas som en återanställning snarare än nyanställning.

Sett till resultaten för hela riket finns det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. De mest optimistiska sysselsättningsplanerna har företagen med 20–49 anställda, medan de minsta företagen med 1–4 anställda är något mer försiktiga. Resultaten visar också att småföretag som bedriver internationell handel är mer optimistiska om sysselsättningen. Dessa uppfattningar är sannolikt representerade även bland företagen i Västernorrlands län.

Figur 5 Sysselsättningsutvecklingen (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995–2021

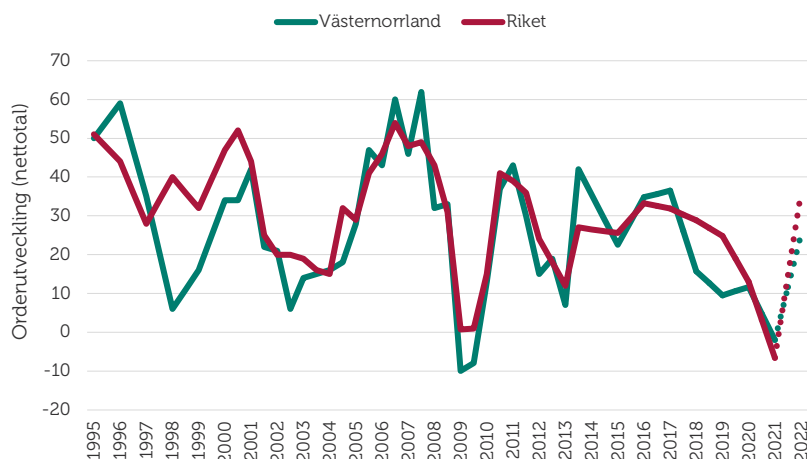
Orderingång

Orderingångens tillväxt minskade kontinuerligt mellan 2017 och 2019, men återhämtade sig i fjolårets rapport. Till skillnad från rikssnittets vikande tillväxttakt hade Västernorrlands småföretag en ökad tillväxttakt i orderingången. I årets Småföretagsbarometer har tillväxttakten dock åter mattats av (se figur 6). Totalt har 38 procent av företagen i länet haft en ökad orderingång under det senaste året, medan 40 procent uppger att den minskat. Det ger ett nettotal på -2 i år, jämfört med 12 ifjol. Motsvarande nettotal för rikssnittet är -7. Utfallet av orderutvecklingen blev så som småföretagen förväntade sig i fjolårets rapport, då det förväntade nettotalet för det kommande året var -6.

Med **orderingång** menas vanligtvis de beställningar som erhållits under en viss period. Eftersom själva antalet beställningar inte är särskilt informativt mäts orderingång som hur det totala värdet avseende orderingången, eller antal uppdrag, förändrats under tidsperioden.

Prognosen för orderutvecklingen de kommande tolv månaderna är tydligt påverkad av den stora optimism som råder bland småföretagen och visar på en mycket stark uppgång. Bland företagen i länet tror 37 procent att deras orderingång kommer öka, medan 12 procent förväntar sig att den minskar. Det förväntade nettotalet för orderingången under de kommande tolv månaderna blir därmed 25. Motsvarande nettotal för rikssnittet är 36.

Figur 6 Orderutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995–2021

Tackat nej till order

När tiden inte räcker till, om finansiering till nödvändiga investeringar eller personal saknas kan många företag behöva tacka nej till order. I Västernorrlands län har 31 procent av småföretagen tackat nej till order, vilket är en oförändrad andel jämfört med i fjolårets rapport. Motsvarande andel för rikssnittet är 33 procent.

Precis som i övriga Sverige är den främsta anledningen till att företagen tackat nej till order att de redan har mer att göra än vad de hinner med. I länet anger 46 procent av företagen detta som främsta anledning (i fjol 57 procent), vilket är lägre än rikssnittets 51 procent. Kapacitetsbristen är således fortsatt påtaglig både i länet och i riket som helhet.

Som tidigare år, och i likhet med riket som helhet, är även arbetskraftsbrist en betydande anledning till att företagen tackar nej till order. Som vi kommer att redogöra för längre fram upplever många företag i Västernorrlands län kompetensbrist som det främsta hindret för tillväxt. Detta kan förklara varför arbetskraftsbristen i form av exempelvis kompetens- och matchningsproblematik samt att företagen redan har mer att göra än vad de hinner med anges som huvudorsaker till att de tackat nej till order. Även finansieringsproblem är en anledning till att företagen tackar nej till order.

Alternativet "annan anledning" kan exempelvis vara att lönsamheten inte är tillräcklig i uppdraget eller att det är brist på råvara eller materiel hos företaget för att möta uppdraget.

Figur 7 Huvudorsaken till att företag har tackat nej till order under de senaste 12 månaderna

Omsättning

Omsättningstillväxten i Västernorrlands län är fortsatt på en positiv nivå efter en kraftig ökning som började 2013, se figur 8. Tillväxttakten har dock mattats av under de senaste tolv månaderna och nettotalet minskar från 23 ifjol till 4 i år. Nettotalet för omsättningstillväxten i Västernorrland ligger trots detta ovanför rikssnittet som i år är -4. I länet har 42 procent av småföretagen haft en ökad omsättning under de senaste tolv månaderna samtidigt som 38 procent uppger att den minskat.

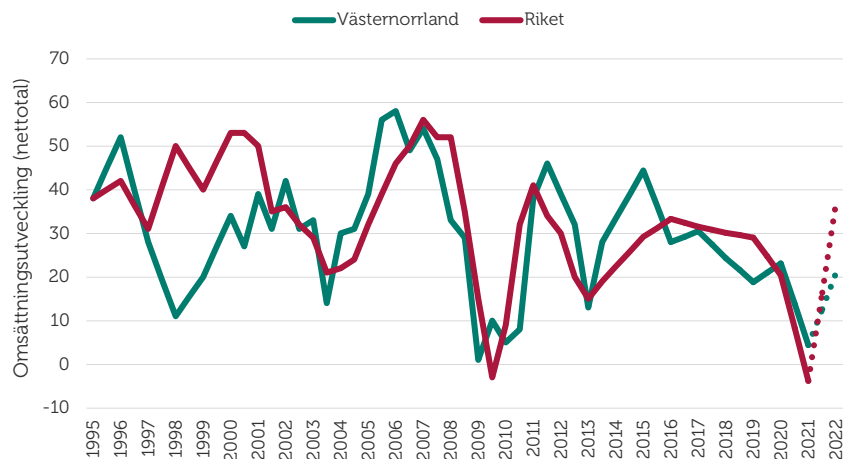
Ett företags **omsättning** är likvärdigt med dess sammanlagda intäkter från sålda varor och utförda tjänster under en viss period. Förändringar i omsättningen jämfört med föregående period används ofta för att indikera företagets tillväxt.

När coronapandemin slog till under 2020 såg många företag att efterfrågan på deras varor och tjänster minskad snabbt, vilket avspeglades i företagens prognoser för det kommande året. I fjolårets rapport förväntade sig därför företagen en avmattad omsättningstillväxt under de kommande tolv månaderna med ett förväntat nettotal på -3. Med årets nettotal 4 ser vi att nedgången blev mindre än företagen förväntade sig i fjolårets rapport.

Precis som för sysselsättningen och orderutvecklingen är prognosen för omsättningsutvecklingen det kommande året mycket optimistisk bland länets småföretag. Företagen tror på en stark återhämtning och 36 procent av dem förväntar en ökad omsättning, medan 15 procent förväntar sig att den minskar. Detta ger ett förväntat nettotal på 21. Det är främst den låga andelen företag som förväntar sig en minskad omsättning som drar upp det förväntade nettotalet. Motsvarande nettotal för riket är 37.

Det ska dock påpekas att den förväntade omsättningsökningen sker från låga nivåer och det är för tidigt att bedöma hur mycket av omsättningsfallet i kronor räknat som kan återhämtas under det närmsta året. Osäkerhet kring smittspridningen kvarstår som en reell nedåtrisk i bedömningen.

Figur 8 Omsättningsutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 1995–2021

Lönsamhetsutvecklingen

Företagens möjligheter att växa genom investeringar och nyanställningar är delvis kopplat till lönsamhetsutvecklingen. Figur 9 visar att länets lönsamhetstillväxt återhämtade sig efter att ha minskat rejält år 2018. I fjolårets rapport var tillväxttakten ökande till skillnad från utvecklingen i riket som helhet. Bland företagen i Västernorrlands län har 35 procent haft en ökad lönsamhet under det senaste året, medan den minskat för 36 procent. Länets netttotal för lönsamhetsutvecklingen minskar därmed från fjolårets 16 till årets -1. Motsvarande netttotal för riksgenomsnittet är -4.

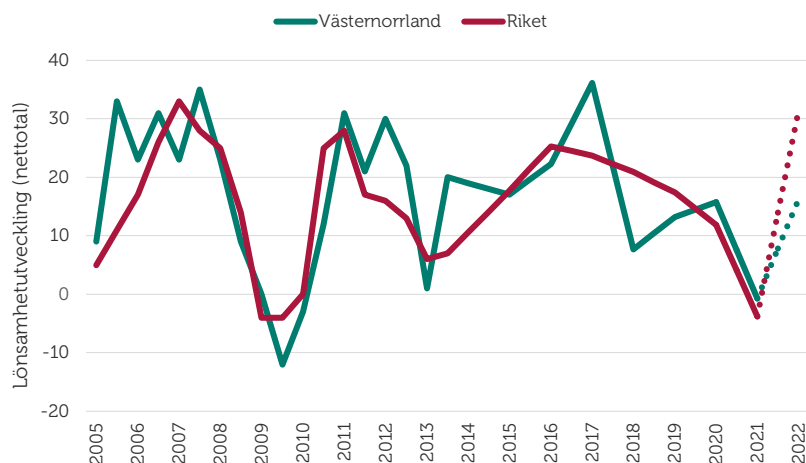
I fjolårets rapport hade småföretagen i länet låga förväntningar för lönsamhetsutvecklingen för det kommande året, sannolikt till följd av osäkerhet kring vilka effekter coronapandemin kunde komma att innebära för företagen. Prognosen var då en avmattad lönsamhetsutveckling till nettotalet -11. Utfallet blev därmed betydligt bättre än vad företagen i länet förväntade sig. Tuff kostnads kontroll och snabb anpassning efter förändrade villkor till följd av pandemins effekter kan ha påverkat utfallet i många verksamheter. Även de stöd som riktats till näringslivet kan ha bidragit till att upprätthålla lönsamheten i vissa företag, trots att stora delar av verksamheten varit kraftigt påverkad.

På ett års sikt förväntas det sammanlagda nettotalet för lönsamheten bland Västernorrland läns småföretag öka till 16, vilket är markant lägre än rikssnittets förväntningar (netttotal 32). Bland länets företag tror 30 procent på en högre lönsamhet medan 14 procent tror att den blir lägre under det kommande året.

För riket som helhet finns det en bred samsyn om en förbättrad lönsamhet även på branschnivå. Såväl industri- som tjänstesektorn ser mycket positivt på utvecklingen det kommande året. Tjänsteföretag som påverkats stort av pandemin är positiva om utvecklingen framåt och inom hotell och restaurang, utbildning samt kultur räknar cirka hälften av företagen med förbättrad lönsamhet det närmaste året.

Även om den ekonomiska återhämtningen går snabbt är det troligt att företagens faktiska utveckling av lönsamheten kommer vara lägre än förväntat. Exempelvis kan kompetensbrist och priskonkurrens pressa lönsamheten och företagen tenderar att överskatta lönsamhetsutvecklingen. En svagare konjunkturutveckling till följd av kvarvarande restriktioner och smittspridning, ökade omvärldsrisiker och en ökande konkurrens kan bidra till att lönsamheten utvecklas mindre positivt än förväntat.

Figur 9 Lönsamhetsutveckling (netttotal) i Västernorrlands län och riket 2005–2021

Företagens prisförväntningar

Företagens planer på eventuella prishöjningar ligger på en högre nivå än förra året. I länet förväntar sig 45 procent av företagen att deras försäljningspriser kommer att öka under det kommande året. Detta är högre än både riksnittet på 39 procent och i fjol då motsvarande andel var 31 procent. I fjol-årets rapport vek förväntningarna om prisutvecklingen brant nedåt, sannolikt till följd av småföretagens osäkra och försiktiga prognoser. Ett svagt konjunkturläge innebar svårigheter för företagen att höja sina priser. Givet årets positiva prognoser och en utbredd förhoppning om återhämtning återgår företagens förväntningar till att deras försäljningspriser i hög grad kan öka.

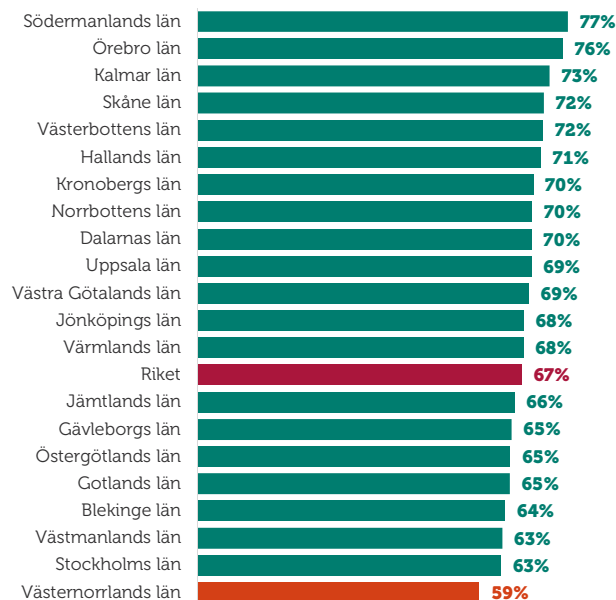
Det stigande resursutnyttjandet skapar förutsättningar för en uppgång i priserna samtidigt som det är rimligt att anta att kostnadstrycket kan stiga relativt långsamt.

I ett scenario med snabbare återhämtning kan det uppstå utbudsbegränsningar på grund av brist på personal eller problem med leveranser av varor. Detta som skulle kunna driva upp löner och priser. I ett scenario med långsammare återhämtning väntas företagen istället i större utsträckning hinna anpassa sysselsättningen och bygga lager för att kunna möta den mer långsamt stigande efterfrågan. Effekten av detta skulle då kunna bli lägre lönetryck och en lugnare prisutveckling.

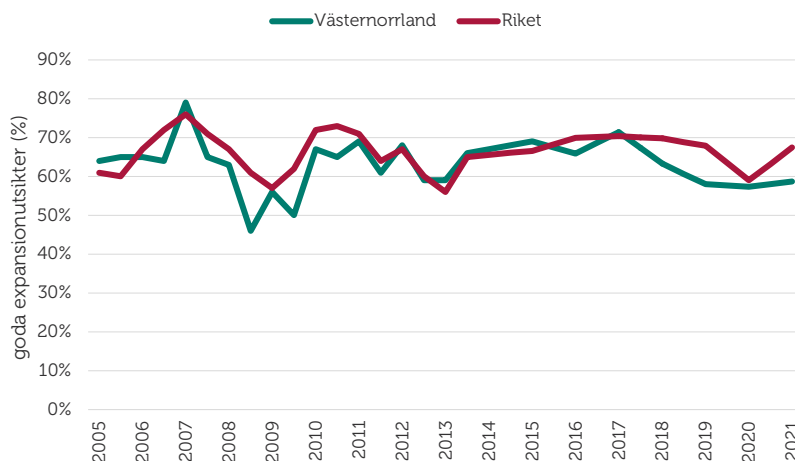
EXPANSIONSUTSIKTER OCH HINDER FÖR EXPANSION

Ett återkommande och glädjande resultat i Småföretagsbarometern är att småföretagen ser fortsatt goda möjligheter att expandera. Företagen i Västernorrlands län upplever dock sämre möjligheter att växa framöver jämfört med rikssnittet – 59 procent respektive 67 procent, se figur 10. Samtidigt vill nio av tio företag i länet växa. I figur 11 ser vi att företagens expansionsutsikter är uppåtgående, om än med en svagare lutning jämfört med rikssnittet.

Figur 10 Företagens expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) per län och i riket 2021

Figur 11 Expansionsutsikter (andel som ser goda expansionsmöjligheter) i Västernorrlands län och riket 2005–2021

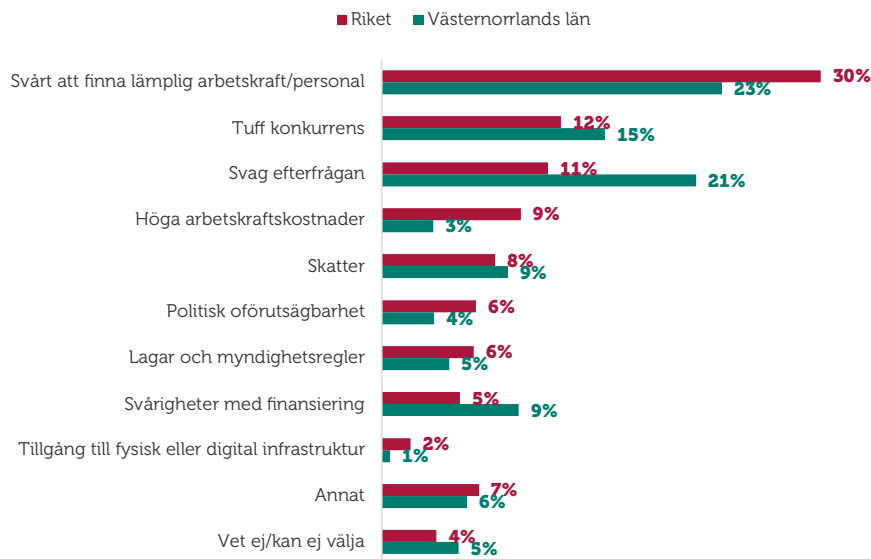
Det är relativt enkelt att starta företag i Sverige, men inte alltid lika lätt att få företaget att växa och bli framgångsrikt. Det finns många svårigheter och hinder som hämmar företagarnas jobb- och välfärdsskapande. Det gäller till exempel småföretagens konkurrenssituation, samt konkreta hinder som kostnaderna för att anställa och möjligheten att hitta nya medarbetare med rätt kompetens.

Det främsta tillväxthindret är bristen på lämplig arbetskraft, ett hinder som dock har minskat rejält i betydelse jämfört med i fjol. I årets undersökning uppger 23 procent av företagen det svaret, vilket ska jämföras med fjolårets 44 procent. Även om andelen har sjunkit är svårigheten att hitta lämplig arbetskraft fortsatt ett hinder för tillväxt. Problemen med kompetensbrist och matchning på länets arbetsmarknad fortsätter därmed att vara betydande.

Företagen i Västernorrlands län upplever i betydligt högre utsträckning än ifjol att en svag efterfrågan av företagets varor eller tjänster är ett betydande hindret för tillväxt. Andelen företag som ser det som största hinder för tillväxt har ökat från 7 procent ifjol till 21 procent i årets Småföretagsbarometer. Detta är sannolikt en effekt av att coronapandemin lett till drastiskt förändrade konsumtionsmönster. Men även en effekt av restriktioner för att hindra smittspridningen, som bidragit till att många företags produktion eller tjänsteutbud i perioder helt eller delvis upphört.

Även tuff konkurrens och skatter tas upp som hinder för tillväxt. Skatter och kostnader för arbetskraft, inklusive sociala avgifter tillhör de kostnadsposterna som för många företag påverkar lönsamheten.

Figur 12 Tillväxthinder enligt företagen i Västernorrlands län och i riket 2021 (procent)

SLUTSATSER

Coronapandemin har slagit hårt mot landets småföretag och krisen är långt ifrån över, men nu ser småföretagen ljuset i tunneln. Konjunkturläget i näringslivet har gradvis förbättrats under de senaste tolv månaderna men skiljer sig kraftigt åt mellan olika branscher. Industrisektorn går bra och får stark draghjälp från exporten och återhämtningen i omvärlden, medan konsumentnära verksamheter såsom handel, hotell och restaurang fortfarande i högre grad påverkas av restriktionerna och uppvisar en påtagligt svagare konjunktur och försämrad lönsamhet.

Småföretagsbarometern visade 2020, redan i inledningen av pandemin, ett kraftigt fall i konjunkturen. Hela 19 av Sveriges 21 län upplevde en svagare konjunktur jämfört med motsvarande mätning 2019. Samtidigt föll företagets förväntningar kraftigt för sysselsättning, omsättning och ordergång.

Årets Småföretagsbarometer visar att de dystra framtidsförväntningarna i fjol till stor del har besannats. Konjunkturindikatorn, en summering av nettotalen för svaren om sysselsättning, omsättning och ordergång, har under den senaste tolv månadsperioden sjunkit till -15 bland Sveriges småföretagare. Detta är den lägsta nivån i Småföretagsbarometerens 35-åriga historia. Avmattningen i konjunkturen för småföretagen är utbredd och nettotalet för konjunkturindikatorn är lägre i samtliga län jämfört med i fjol. Endast sex län har en positiv tillväxttakt med ett nettotal över noll.

När småföretagen blickar framåt är det emellertid med en ljusning i sikte. Företagen i Västernorrlands län har mycket optimistiska förväntningar på konjunkturutvecklingen för det kommande året. Prognosen visar ett nettotal på 62, vilket är lägre än det historiska riksgenomsnittet 76. När småföretagens förväntan på sysselsättning, ordergång och omsättning vägs samman förutser de alltså en kraftig uppgång. I takt med vaccinering och sjunkande smitta kommer restriktionerna kunna mildras, vilket kan antas ge ytterligare skjuts till konjunkturen. Detta gynnar i synnerhet de inhemska tjänstenäringsgrupper som påverkats mest av pandemi och restriktioner.

Sett till riket som helhet framträder att det inom såväl handel, transport, hotell och restaurang, som inom tillverkning och byggverksamhet finns en övervikt av företag som tror att sysselsättningen kommer öka. Vaccineringen mot covid-19, fortsatt stora finanspolitiska stimulanser och en ljusare omvärldskonjunktur bidrar sannolikt till småföretagens optimism.

Oaktat småföretagens positiva sysselsättningsplaner kommer det att ta tid innan fler kan anställas. När verksamheten i småföretagen tar fart igen ökar normalt sett antalet arbetade timmar för befintlig personal först innan företagen väljer att nyanställa igen. Men det finns också en osäkerhet kring smittspridningen och restriktionerna som kan bidra till att många småföretag avvaktar med att nyanställa. Även fallande omsättning och pressad lönsamhet under det gångna året medför en risk att småföretagens resurser kan vara begränsade och deras sysselsättningsplaner därmed för optimistiska.

Pandemin har slagit hårt mot landets småföretag, men nu ser de ljuset i tunneln. Nu gäller det att ge Sveriges småföretag de bästa förutsättningarna för återstart. De mindre företagen och deras tillväxt kommer att vara nyckeln till Sveriges ekonomiska återhämtning efter pandemin.